

Tekstile tendenser

PASSEPARTOUT 45

Skrifter for
kunsthistorie

Årgang 27
2025

Tekstile tendenser

PASSEPARTOUT

NR. 45—27. ÅRGANG—2025

UDGIVER

Passepartout—Skrifter for kunsthistorie

CVR-nummer 25 34 04 18

c/o Aarhus Universitet

Bygning 1580, lokale 024

Langelandsgade 139

DK-8000 Aarhus C

ISSN 0908-5351 (tryk)

ISSN 2597-0704 (online)

Passepartout er et peer reviewed tidsskrift.

Dette nummer udgives med støtte af Ny Carlsbergfondet.

**NY
CARLSBERG
FONDET**

NEW CARLSBERG FOUNDATION

TEMAREDAKTION

Natascha Lundholm Søndermark Beringer, Carina Sabrina Hundsdahl og Ane Preisler Skovgaard.

REDAKTIONSPANEL

Natascha Lundholm Søndermark Beringer, Hanna Gerda Brøndal, Carina Sabrina Hundsdahl, Sarah Helene Jørgensen, Pernille Leth-Espensen, Emma Nordby Nicolaisen, Camilla Skovbjerg Paldam, Daniel Emami Riis, Jakob Rosendal, Laura Katrine Skinnebach, Ane Preisler Skovgaard og Anne-Mette Hjeds Strange.

GRAFISK TILRETTELÆGGELSE

Anders Brandstrup

Bogen er sat med Minion og Acumin.

TRYK

700 eksemplarer

KOPA, Biruliškės, Litauen

Trykt på Maestro Print 120g

Indhold

- 5 **Tekstile tendenser**
 Introduktion
 ANE PREISLER SKOVGAARD
- 13 **Ambiguous Stitches**
 Participatory Textile Making at Trapholt Museum
 BIRGIT ERIKSSON & TINA LOUISE HOVE SØRENSEN
- 33 **Tekstile transformationer**
 På sporet af bæredygtige design- og håndteringsprincipper i Den Kongelige Dragtsamling
 TRINE BRUN PETERSEN & MARIE RIEGELS MELCHIOR
- 55 **Den kreative væv**
 Forslag til en ny karakteristik af væveteknologien
 ANE PREISLER SKOVGAARD
- 83 **Hverdagslighed**
 Tekstile afsøgninger i samtidskunst: Kari Steihaug og Hanne Friis
 MALENE VEST HANSEN

INTERZONE

- 106 **Between Excess and Restraint: Textile Trends in Two Exhibitions**
 CARINA SABRINA HUNSDAHL
- 113 **Tekstile forbindelser: Samtale med Silje Windum**
 NATASCHA LUNDHOLD SØNDERMARK BERINGER
- 130 **Et værk**
 SILJE TABITA BREGNEHAVE WINDUM
- 145 **Vævningens metaforer i samtidskunsten**
 JOACHIM AAGAARD FRIIS
- 161 **Contemporary Textile Art**
 Membranes of Relation
 BODIL MARIE STAVNING THOMSEN & ULLA ANGKJÆR-JØRGENSEN
- 183 **At væve er at gå i dialog med en maskine**
 Interview med Amalie Smith
 ANE PREISLER SKOVGAARD
- 209 **A Counterpart to Solid Walls**
 On Céline Condorelli's Curtain Installation *Host*
 TRINE FRIIS SØRENSEN

Tekstile tendenser

Introduktion

ANE PREISLER SKOVGAARD

Fibre, tråde, snore, garn, fletninger, fletninger, knuder, vævninger, masker, blonder, sting, tryk, batik, bånd, slør, vimpler, duge, dragter, lærreder, løbere, tæpper... Sidste års kunstbiennale i Venedig var rig på værker, som var fremstillet i tekstil eller gjorde brug af tekstil og tekstilteknikker. I udstillingerne var materialet anvendt på mange og forskelligartede måder, herunder både som (mere eller mindre) fladt billedmedium, som skulpturelt og rumligt medium og som performativt element. Biennalen havde titlen *Foreigners Everywhere*, men som besøgende kunne man fristes til at omdøbe den: *Textiles Everywhere*. Tekstilerne har imidlertid ikke kun indtaget kunstscenen i Venedig. Med store udstillinger som *Woven Histories* (2023) på LACMA¹, *Unravel* (2024) på Barbican og *Weaving Abstraction in Ancient and Modern Art* (2024) på MoMA synes vi i disse år at være vidner til en decideret "tekstilbølge" i kunstverdenen. Interessen for tekstilmediet blandt vores samtids kunstnere og kunstinstitutioner giver mindelser til tekstilkunstens første store boom; perioden fra 1960'erne hvor *fiber art* eller (*den nye*) *tekstilkunst* først blev introduceret og defineret som kunstform, og hvor vi så de første store opgør med tekstils status som kunstnerisk medium. Hvilke aftryk den nuværende bølge kommer til at sætte, vil tiden vise. For nuværende kan vi kun konstatere, at den stadig ruller derudaf. Det mærker vi også her i det danske, hvor de seneste år har budt på adskillige udstillinger med tekstile værker som omdrejningspunkt. I 2024 åbnede f.eks. *Hot Hands* på Skovgaard Museet, *Fabrica* på Sorø Kunstmuseum og Holstebro Kunstmuseum, *TID: 809830* på Trapholt, *Nål og tråd* på Kunstmuseum Brandts samt *Hvis du kan se det jeg ser* på Kunsten, og i de kommende år har vi flere udstillinger af både ny og ældre tekstilkunst i vente.

Med dette nummer af *Passepartout* ønsker vi at sætte fokus på de "tekstile tendenser", der er så kendetegnende for tiden, vi befinder os i. Vi

vil med nummerets forskellige bidrag tilbyde en række perspektiver på tendenserne og reflektere aktuelle interesser i tekstil som kunstnerisk medium samt kulturelt fænomen med vidtrækkende og kompleks betydning. Nummerets tema blev i udgangspunktet konciperet, fordi vi selv over en årrække havde fornemmet en stigende interesse både for materialet og for praksisformerne involveret i at fremstille det på tværs af de domæner, vi færdes i: Materialet var både blevet mere synligt i kunstinstitutionerne, men interessen for tekstil som (tværfagligt) forskningsemne var også stigende, og vi oplevede tilmed, at traditionelt håndarbejde som strik, hækling, syning, vævning, plantefarvning, etc. blev mere og mere populært i den bredere offentlighed. Vi var derfor nysgerrige efter at forstå denne tendens nærmere: Hvori består vor tids fascination af tekstil? Hvad kendetegner særligt de interaktioner med og anvendelser af materialet, der finder sted i disse år? Hvad karakteriserer de aktuelle måder at tilgå materialet på; hvad forsøger vi at forstå det gennem, og hvad forsøger vi at forstå gennem det? Med dette nummer har vi samlet en række perspektiver på spørgsmål som disse, og vi mener, at de – hver især og i forbindelse med hinanden – kan bidrage til at få tegnet et billede af tidens tekstile tendenser.

Et yderligere spørgsmål kunne imidlertid være, hvornår vi først så disse tendenser opstå. Det er som bekendt altid vanskeligt at behandle den tid, man selv lever i, og med al sandsynlighed vil vi kunne sige noget mere præcist om disse nyere strømninger, når de er kommet på større historisk afstand. Imidlertid kan man forsøge at pege på nogle begivenheder, som kunne vidne om et skifte i vores beskæftigelse med og betragtning af tekstil. Først og fremmest taler man om, at der i tiden omkring årtusindskiftet indtraf en såkaldt "materiel vending" inden for såvel den praktiske som den teoretiske beskæftigelse med kunst og kultur. I denne periode begyndte man nemlig at se en ny interesse for værkers helt konkrete stoflige udtryk, deres form, samt sansningen og oplevelsen af dem, og blandt samtidskunstnere blev traditionelt (kunst)håndværk taget op igen og på nye måder. Som et led i denne drejning så man også nye anvendelser af tekstil som kunstnerisk medium. Måske netop fordi dette materiale kunne formidle *stoflighed* så tydeligt, vækkede det påny interesse blandt kunstnere: Materialet er kendetegnet ved sin taktilitet. Vi kan alene med blikket fornemme dets blødhed, bøjelighed og varme – og vi fristes også let til at røre ved det

og undersøge, hvordan dets overflade føles mod fingerspidserne. Særligt i en traditionel udstillingskontekst, hvor man nok må se, men ikke røre, besidder tekstil dermed nogle interessante potentialer til både at informere os om materielle kvaliteter på behørig afstand, men samtidig drage os og lade os mærke effekten, materialer kan have på vores kroppe og ageren. En udstilling, der skildrede den nye opmærksomhed over for tekstil som kunstnerisk medium i en dansk kontekst, var *Out of Fashion. Tekstil i international samtidskunst* (2013-2014), der blev arrangeret i et samarbejde mellem Gl. Holtegaard og Kunsten. Her blev der udstillet værker af bl.a. Gudrun Hasle (DK), Nicholas Hlobo (ZA), Kaarina Kaikkonen (FIN), Grayson Perry (UK) og Yinka Shonibare (UK).

I den akademiske verden blev en ny interesse for tekstil som undersøgelsesgenstand markeret og i øvrigt videre faciliteret af udgivelser som *The Textile Reader* (2012) og *The Handbook of Textile Culture* (2015) og tidsskriftet *Textile. Cloth and Culture* (2003–). I tidsskriftets første nummer, skrev Pennina Barnett:

Tekstil betyder forskellige ting for forskellige mennesker, og det er netop det, vores nye tidsskrift har til formål at adressere. I stedet for at dvæle ved definitioner og territorier ønsker vi at tilskynde til debat – og argumentation – på tværs af discipliner, grænser og kulturer ved at samle banebrydende forskning i et innovativt og markant internationalt akademisk forum. *Textile* vil omfatte et dynamisk og vidtfavnende sæt af kritiske praksisser, fra visuel og materiel kultur – atelier-værker eller digitale værker, fabrikation og genstandsproduktion – til kulturteori, politisk økonomi, filosofi, antropologi og psykoanalyse. Opsummeret går vi ind for et mangefacetteret syn på tekstiler i et udvidet felt (Barnett, 2003, p. 1).²

Som det kommer til udtryk i Barnetts beskrivelse, er tværfaglighed en central prioritet i nyere tekstilforskning. Fordi tekstil er så sammensat en undersøgelsesgenstand – i konkret og overført betydning – og fordi det spiller en rolle i relation til diverse aspekter af vores samfund, kultur og historie, er argumentet, at det ikke fyldestgørende kan studeres fra én faglig vinkel alene. Det samme har man kunnet iagttage på de internationale forskningscentre dedikeret til human- og socialvidenskabelig forskning i tekstiler, der blev oprettet i årene omkring årtusindskiftet, såsom *Textile Research Centre (TRC)* i Leiden fra 1991 og *Centre for Textile Research (CTR)*

på Københavns Universitet fra 2005. Forskningen på *CTR* kendetegnes i høj grad ved den tætte integrering af forskellige, både teoretiske og praktiske undersøgelsesmetoder.

Selvom dette nummer undersøger tekstil gennem en kunstfaglig linse, reflekterer dets bidrag også i flere aspekter den tværfaglighed, der præger tekstilforskningen. Metodisk trækker de enkelte undersøgelser på tilgange knyttet til diverse discipliner, og samlet repræsenterer nummerets bidrag flere faglige positioner og diverse interesser i tekstil – som både materiale, medium, genstand, praksisform, teknologi, begreb, eksistensform, aktant m.m. Gennem disse bidrag håber vi at kunne give vores læsere et indblik i den aktuelle beskæftigelse med tekstil inden for såvel forskningen i som udstillingen og praktiseringen af kunst (og kunsthåndværk eller -genstande. Kunstbegrebet er, som det også beskrives i nummerets bidrag, notorisk vanskeligt at anvende i relation til tekstiler).

Nummeret indledes med *Birgit Erikssons* og *Tina Louise Hove Sørensen*'s artikel "Ambiguous Stitches. Participatory Textile Making at Trapholt Museum". I denne artikel undersøges anskuelsen af og beskæftigelsen med traditionelle former for håndarbejde i kunstinstitutionen i dag. Mere specifikt analyserer Eriksson og Hove Sørensen, hvordan broderihåndværket reaktualiseres i et af Trapholt Museums nyere partcipatoriske kunstprojekter, *Data Mirror*, og hvordan initiativer som dette inviterer os til at genoverveje, hvad en praksis som broderi egentlig er, repræsenterer og kan bevirke i dag. I artiklen diskuteres projektet og udsagn fra de deltagere, der bidrog til det, med henblik på at indkredse vores forståelse af håndarbejdet som kulturel praksis, men også på de potentialer, som et sådant projekt rummer for at kunne løse op for konventionelle dikotomier forbundet med håndarbejde.

I artiklen "Tekstile transformationer: På sporet af bæredygtige design- og håndteringsprincipper i Den Kongelige Dragtsamling" af *Trine Brun Petersen* og *Marie Riegels Melchior* undersøges ligeledes potentialet for at reaktualisere traditionelle håndarbejdspraksisser. Denne artikels undersøgelsesgenstand er imidlertid af en langt ældre dato, da praksisformerne, der studeres af Petersen og Melchior, er dem, der ligger til grund for fremstillingen af dragterne i Den Kongelige Dragtsamling. Gennem udvalgte dele af samlingen undersøger forfatterne tidligere tiders tilgange til tekstiler og fremdrager herunder en række eksempler på, hvordan

dragter blev repareret og syet om for at tilpasses nye tider og funktioner. Gennem Maria Puig de la Bellacasas teori argumenterer de for, at vi kan lade os inspirere af fortidens omsorgsfulde omgang med materialet til selv at anlægge mere bæredygtige principper i vores håndtering af tekstil i dag.

I *Ane Preisler Skovgaards* artikel "Den kreative væv. Forslag til en ny karakteristik af væveteknologien" går interessen også på den læring, der er at hente i praksisserne involveret i tekstilfremstilling. Denne artikels primære fokus er imidlertid vævning og vævningens potentialer til at transformere de kulturer, hvori den praktiseres. I artiklen foreslås det, at vi får øje for, hvordan teknologiformer ikke blot i dag, men også tilbage i tid har ageret kreativt i samspil med mennesker. Artiklens argument præsenteres bl.a. gennem inddragelse af centrale pointer præsenteret i nyere forskning i væveteknologi og dennes historie.

Med artiklen "Hverdagslighed. Tekstile afsøgninger i samtidskunst: Kari Steihaug og Hanne Friis" af *Malene Vest Hansen* retter vi atter blikket mod tekstils rolle i samtidskunsten. Artiklens omdrejningspunkt er to soloudstillinger af de norske kunstnere, Kari Steihaug og Hanne Friis. Tekstil er et gennemgående materiale i både Steihaugs og Friis' kunst, og med udgangspunkt i sine personlige oplevelser af udstillingerne undersøger Vest Hansen, hvordan begge kunstnere forholder sig til mødet mellem tekstilmediet og kunstinstitutionen. Artiklens gennemgående påstand er, at der i udstillingerne spilles på en *hverdagslighed*, og at de gennem denne strategi bidrager til vores refleksion over tekstils komplekse rolle i udstillingsrummet.

Bodil Marie Stavning Thomsens og *Ulla Angkjær-Jørgensens* artikel "Contemporary Textile Art: Membranes of Relation" tager også afsæt i oplevelsen af samtidskunsten og tekstilmediets store synlighed i nyere udstillinger. Artiklens centrale spørgsmål er imidlertid, hvordan vi som kunsthistorikere skal behandle og studere denne form for kunst på måder, som mere retvisende og præcist kan skildre, hvorledes vi oplever et værk udført i netop dette materiale. Som Thomsen og Angkjær-Jørgensen påpeger, mangler vi i høj grad ordene for de potentialer, som tekstilkunsten besidder. De foreslår derfor, at vi trækker på Erin Mannings begreb, *relationscapes*, til netop at beskrive mødet med tekstile værker samt de indsigter, de kan generere.

I "At væve er at gå i dialog med en maskine" interviewer *Ane Preisler Skovgaard* kunstneren Amalie Smith om hendes egne erfaringer med at arbejde med tekstilmediet, nærmere bestemt vævning, i sin kunstneriske praksis. Interviewet kredser om Smiths oplevelse af mødet med vævningen som teknologi under et projekt, hvor hun skulle udarbejde et digitalt værk. Hun beskriver, hvordan væven på den ene side vækkede hendes nysgerrighed og lod hende forstå det digitale på nye måder, men også hvordan den på den anden side udøvede modstand og gav anledning til frustrationer. Som Smith fortæller, havde hun aldrig vævet forud for dette projekt, men hun mener netop også, at det at interagere med et medium, som man ikke kender, kan være en brugbar metode til rigtigt at få øje på dets potentialer.

I nummerets sidste artikel, "A Counterpart to Solid Walls. On Céline Condorelli's Curtain Installation *Host*" af *Trine Friis Sørensen* spørges der til, hvilken virkning et forhæng skaber, når det placeres i den klassiske *white cube*. Mere specifikt undersøger Friis Sørensen kunstneren Céline Condorellis installation *Host*, som blev udstillet på Kunsthall Aarhus i 2019-2020 og udgjordes af et mere end 30 m langt tæppe, der snoede sig både langs udstillingsrummets vægge og ud i rummet. En gennemgående interesse i artiklen går på, hvordan forhængets bløde, taktile materiale er i stand til at transformere det moderne udstillingsrum samt beskuerens perceptionsmodus i rummet.

Nummerets artikelrække bliver brudt af et blødt "mellemrum", en *interzone* bestående af bidrag i et mere frit format. I denne del af nummeret finder man *Carina Sabrina Hundsdahls* beskrivelse af to nyere udstillinger i og omkring Stockholm, hhv. *Kaffe Fassett: The Power of Pattern* på Millesgården og *Masters of Couture – Azzedine Alaïa* på Sven-Harrys Konstmuseum. I sin tekst reflekterer Hundsdahl over de kuratoriske valg foretaget i forbindelse med udstillingerne. Derudover har illustratoren og designeren *Sille Tabita Bregnehave Windum* udformet et DIY-tekstilværk til nummeret. I interzonen finder man både Windums ord om og skildringer af værket, sådan at alle læsere selv kan eksperimentere med at fremstille deres egne versioner af det. I sin praksis betoner Windum plantefarvning og genanvendelse af tekstiler, og alle læsere opfordres således til at finde de tekstiler, de har i gemmerne og give dem nyt liv som selvgjort tekstilværk. Sille Windum reflekterer i øvrigt over sit arbejde i et interview foretaget af

Natascha Lundholm Søndermark-Beringer. Interzonen afrundes af *Joachim Aagaard Friis'* refleksioner over den rolle, som vævning har spillet i nyere udstillinger. Friis tager særligt udgangspunkt i udstillingerne *Patterns in Resistance* (2020) i København og *Un/weaving the binary code* (2022) i Trondheim og diskuterer, hvorledes begge udstillinger behandler spændet mellem det binære over for pluralitet og diversitet.

I sin helhed reflekterer nummeret dermed en række gennemgående temaer i beskæftigelsen med tekstil i dag, både i den kunstneriske praksis og kunsthistoriske forskning, såsom relationen mellem tekstil og kunstkategorien, -historien og -institutionen, håndarbejdet og dets rolle (over den kunstneriske proces), arbejdsprocesser og samskabelse, bæredygtighed og materialebevidsthed, teknologi og teknologiens rolle og indvirkning på kulturen, associationen mellem tekstilmediet og kvindekønnet og mediets status som resultat heraf, og relationen mellem tekstil og krop, og hvordan man sætter ord på den måde, hvorpå man oplever tekstil som materiale.

Nummeret her skal gerne bidrage til at udvide vores ordforråd om og perspektiver på tekstil som materiale i kunsten. En stor tak til alle skribenter og bidragsydere og til Ny Carlsbergsfondet, som har ydet generøs støtte til udgivelsen.

Rigtig god læselyst!

Ane Preisler Skovgaard

på vegne af medredaktører

Carina Sabrina Hundsdahl og Natascha Lundholm Søndermark Beringer

NOTER

- 1 Udstillingen vises frem mod september 2025 på hhv. National Gallery of Art, Washington, National Gallery of Canada, og MoMA, New York.
- 2 Citatet er oversat fra engelsk af Ane Preisler Skovgaard.

LITTERATUR

Barnett, Pennina: "Letter from the Editors" in *Textile*, vol. 1, nr. 1, 2003 pp. 1–7.

